

**UNIVERSITY
OF TURKU**

This is a self-archived – parallel-published version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details. When using please cite the original.

AUTHORS Annevirta Tiina, Neitola Marita, Salminen Jaanet, Jokila Katja, Högerman Nina, Jäntti Susan, Kyttälä Minna

TITLE Opettajien kouluttaminen inklusiivisten kasvatus- ja oppimisympäristöjen asiantuntijoiksi

<https://blogit.utu.fi/kasblogi/2023/11/14/opettajien-kouluttaminen-inklusiivisten-kasvatus-ja-oppimisymparistojen-asiantuntijoiksi/>

YEAR 2023

VERSION Publisher's pdf

Opettajien kouluttaminen inklusiivisten kasvatus- ja oppimisympäristöjen asiantuntijoiksi

14.11.2023 Annevirta, T., Neitola, M., Salminen, J., Jokila, K., Högerman, N., Jäntti, S. & Kyttälä, M.

Inklusiivisen kasvatuksen ja opetuksen lähtökohtana on kaikkien lasten ja nuorten ja myös oppimisen moninaisuus. Moninaisuus tarkoittaa sitä, että kaikilla oppijoilla on omanlaisensa vahvuudet ja haasteet. Inklusiivisen, kaikille yhteisen koulun tavoitteena on näin tukea kaikkien oppijoiden moninaisuutta ja osallisuutta sekä varmistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle riittävä tuki. Perusopetuslain (1998) ja edelleen varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen toimintaa ohjaavien asiakirjojen (Opetushallitus 2014, 2019, 2022) mukaisesti lasten ja nuorten *oppimisen tuen* toteuttamiseen liittyvät velvollisuudet ja vastuut koskevat kaikkia opettajia. Inklusiivinen koulu

edellyttää näin ollen sellaista opettajankoulutusta, joka tuottaa kaikille varhaiskasvatuksen, luokan-, aineen- ja erityisopettajaksi opiskeleville riittävät perusvalmiudet tämän päivän – ja tulevaisuuden – inklusiiviseen opettajuuteen. Myös Euroopan erityis- ja inklusiivisen opetuksen kehittämiskeskus (European Agency for Development in Special Needs Education, 2012) on linjannut jo vuosikymmen sitten, että opettajan työn perustana tulee olla inklusiivisen kasvatuksen ja opetuksen neljä keskeistä arvoa: oppijoiden moninaisuuden arvostaminen, kaikkien oppijoiden tukeminen, yhteistyö muiden kanssa ja henkilökohtainen ammatillinen kehittyminen

Opettajankoulutuksen kehittäminen vastaamaan tämän päivän varhaiskasvatuksen ja koulun tarpeita on juuri nyt ajankohtainen Turun yliopistossa, kun opettajankoulutusten opetussuunnitelmia uudistetaan. Opetussuunnitelmien uudistaminen tarjoaa mahdollisuuden kehittää nykyisten koulutusten sisältöjä ja toteutustapoja sekä tarkastella opetussuunnitelmia inklusiivisten kasvatus- ja oppimisympäristöjen viitekehyksessä. Keskeisiä kysymyksiä ovat, miten eri-ikäisten oppijoiden moninaisuus näkyy eri opettajankoulutusten opintojaksojen sisällöissä ja minkälaisia teoreettisia ja käytännöllisiä valmiuksia moninaisuuden sekä moninaisen oppimisen kohtaamiseen opinnot tuottavat. Uudet opetussuunnitelmat tulevat olemaan voimassa kolme vuotta, minkä vuoksi on erityisen tärkeää, että käynnistyneessä opetussuunnitelmatyössä otetaan juuri nyt riittävän iso askel kohti inklusiivisten kasvatus- ja oppimisympäristöjen osaavien ammattilaisten kouluttamista. Myös valtakunnallinen Opettajankoulutusfoorumi (2022, 2023) on linjannut, että kaikkien opettajiksi opiskelevien tulee saada kehittää osaamistaan kehityksen ja oppimisen moninaisuudesta, tuen eri muodoista, eriyttämisestä sekä moniammatillisesta yhteistyöstä koko opettajan peruskoulutuksen ajan.

Minkälaisia valmiuksia opettajankoulutuksen pitäisi tuottaa?

Inklusiivinen kasvatus ja opetus varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja toisella asteella edellyttää opettajilta esimerkiksi:

- moninaisuuden kunnioittamista ja moninaisuuden kohtaamisen taitoja
- tietoa ja ymmärrystä kaikkien lasten ja nuorten oppimisen ja hyvinvoinnin tukemisesta
- joustavia pedagogisia taitoja sekä vahvaa vuorovaikutusosaamista ja
- taitoa toimia moniammatillisessa yhteistyössä muiden opettajien, muiden alojen ammattilaisten sekä huoltajien kanssa.

Aidosti inklusiivisen päiväkodin tai koulun lähtökohtana ei ole se, että jokaisen opettajan pitäisi kyetä yksin vastaamaan kaikenlaisiin tuen tarpeisiin. Kaikkien opettajien ei myöskään tarvitse olla erityisopettajia. Inklusiivisessa päiväkodissa ja koulussa on tilaa monenlaisille opettajille. Tavoitteena on kuitenkin, että jokaisella opettajalla olisi riittävät valmiudet kohdata niin lasten ja nuorten yksilöllisyys kuin moninaisuuskin. Tällaisen osaamisen myötä jokainen lapsi ja nuori voi kokea kuuluvansa johonkin ryhmään ja toisten yhteyteen. Taitava opettaja tunnistaa lasten ja nuorten erilaisia tuen tarpeita ja ymmärtää myös oman toimintansa ja oppimisympäristön merkityksen oppijoiden tuen suunnittelussa ja toteutuksessa. Edelleen taitava opettaja tietää, kenen puoleen hän voi haastavissa tilanteissa kääntyä ja kenen kanssa voi turvallisesti pohtia myös omaa osaamistaan ja opettajuuttaan. Vasta valmistuneiden opettajien olisi tärkeää myös ymmärtää, että moninaisuuden kohtaaminen ei ole vain kokoelma erilaisia toimintatapoja ja käytänteitä, vaan kyseinen taito nivoutuu erittäin vahvasti opettajan arvoihin ja asenteisiin, joiden reflektointiin pitäisi olla riittävästi mahdollisuuksia jo opettajankoulutuksen aikana.

Mitä seuraavaksi?

Turun yliopiston opettajankouluttajat ovat olleet viime vuosina aktiivisesti mukana kansallisessa kehittämistyössä, jonka tavoitteena on ollut opettajankoulutusten kehittäminen inklusiivisempaan suuntaan. Olemme toimineet muun muassa opetus- ja kulttuuriministeriön ja opetushallituksen Vaativan erityisen tuen ohjaus- ja palveluverkostossa (ks. esim. VIP-verkosto 2021-2022, Verkoston vakiinnuttamiskauden loppuraportti), jossa on kehitetty lapsille ja nuorille tarjottavaa oppimisen ja koulunkäynnin vaativaa erityistä tukea sekä ennaltaehkäisevää ja varhaista tukea. Verkoston alaisuudessa toimi 2021-2022 eri yliopistojen opettajankoulutusten muodostama kehittämisverkosto, jonka tehtävänä oli lisätä opettajankouluttajien ja sitä kautta tulevien opettajien tietoisuutta niin vaativaa erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten opetuksesta kuin myös ennaltaehkäisevän ja varhaisen tuen toteuttamisesta. Olemme edustaneet Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekuntaa myös valtakunnallisessa HOHTO-hankkeessa (<https://www.hohto-hanke.net/>), jonka yhtenä päätavoitteena oli yliopistojen opettajankouluttajien erityispedagogisen osaamisen kehittäminen. Hankkeessa kehitetyt erilaiset opetus- ja koulutusmateriaalit ovat edelleen avoimesti kaikkien opettajankouluttajien saatavilla.

Seuraava askel Turun yliopiston opettajankoulutuksen kehittämisessä inklusiivisempaan suuntaan edellyttää tiedekuntamme nykyisten opettajankoulutusten sisältöjen ja toteutustapojen tarkastelua tässä tekstissä kuvattujen linjausten näkökulmasta. Tämän päivän inklusiiviset kasvatus- ja oppimisympäristöt edellyttävät, että lasten ja nuorten moninaisuuden huomioiva sisältö kulkee läpäisevänä juonteena kaikkien opettajiksi opiskelevien opintojaksoilla ja myös harjoitteluissa koko opettajankoulutuksen ajan. Tiedekuntamme opettajankoulutusten tavoitteena tulee olla, että kaikilla valmistuvilla opettajilla on hyvät valmiudet ymmärtää kehityksen ja oppimisen moninaisuutta, opettaa kaikkia oppilaita ja varmistaa kaikille lapsille ja nuorille riittävä kehityksen ja oppimisen tuki erilaisissa kasvatus- ja oppimisympäristöissä. Lasten ja nuorten oppimista ja hyvinvointia tuetaan parhaimmillaan myös moniammatillisessa yhteistyössä, josta tulevien opettajien tulisi saada kokemus jo peruskoulutuksensa aikana.

Lähteet

European Agency for Development in Special Needs Education, 2012. Teacher education for inclusion. Profile of inclusive teachers. Noudettu osoitteesta <https://www.european-agency.org/English/publications> (<https://www.european-agency.org/English/publications>)

HOHTO-hanke, <https://www.hohto-hanke.net/> (<https://www.hohto-hanke.net/>)

Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019, <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/lukion-opetussuunnitelmien-perusteet> (<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/lukion-opetussuunnitelmien-perusteet>)

Opettajankoulutuksen kehittämisohjelma 2022, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164087> (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164087>)

Opettajankoulutusfoorumin kannanotto 2023, <https://okm.fi/hanke?tunnus=OKM009:00/2023> (<https://okm.fi/hanke?tunnus=OKM009:00/2023>)

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet> (<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet>)

Perusopetuslaki 1998, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628> (<https://www.finlex.fi>)

[/fi/laki/ajantasa/1998/19980628\)](#)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-2022> (<https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-2022>)

VIP-verkosto 2021-2022, Verkoston vakiinnuttamiskauden loppuraportti, <https://vip-verkosto.fi/> (<https://vip-verkosto.fi/>)

Categories: [kasvatustiede](#), [Kehittämistyö](#), [opettajankoulutus](#), [Opettajuus](#)

Keywords: [inclusiveness](#), [inklusiivinen](#), [opetussuunnitelma](#)

Share

